

DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-1-17>
УДК 37(316.32:572)

Анджей Гжегорчик

Антропологічні основи глобальної освіти

Перший український переклад тексту Анджая Гжегорчика «Антропологічні основи глобальної освіти».

Анджей Гжегорчик ставить питання: чи теперішня конструкція світової освітньої системи є теоретично обґрунтована з точки зору пізнавальних потреб людини у сучасному світі, а також чи має вона перспективи для розвитку? Теоретичний вихідний пункт для раціонального обґрунтування конструкції сучасної освітньої програми, потрібної в нашій епосі, можна представити, виділяючи два складники картини людського життя: 1) етапи розвитку пізнання дитини та 2) сфери (галузі) людської активності, до яких повинна готувати школа.

Анджей Гжегорчик пропонує власне бачення послідовності становлення особистості учня. Bazуючись на досягненнях соціально-еволюційної психології, він пропонує співвідносити онтогенез і філогенез у освіті. Молодий людський індивід проходить, зокрема, через послідовні фази розвитку, у кожній з яких по черзі переважають наступні чотири освітньо-розвивальні процеси, ініційовані природним людським середовищем (а також школою). Етапи навчання відповідають, таким чином, перспективам розвитку учня: від найвужчої (родинно-племінної) перспективи до універсалістської, яка є синтезом того, що вносить традиція, а також здобутого знання та розвитку відчуття загальнолюдських цінностей. Відтак, етапи (рівні) навчання можна, на його думку, назвати так: 1) родинно-племінний, 2) традиційно національно-релігійний, 3) індивідуально-раціоналістично-науковий, 4) універсалістськи-синтезний.

Другим виміром програми освіти є галузі/сфери навчання. Представляючи проблеми творчої реалізації цінностей в суспільному житті, можна їх упорядкувати за певними параметрами: керівні принципи активності, спосіб бачення свого місця в суспільстві, форми (механізми) діяння, яким зазвичай підлягає або які реалізує індивід на даному етапі, пов'язані з ними норми та позиції. Серед позицій спеціальної уваги заслуговує відчуття власної гідності. При формуванні освітньої системи слід залучати до змісту освіти такі теми, пов'язані із культурою, такі параметри: тип культури, основна ідея культури даного типу, характеристика багатства сфери культурного виробництва даного типу та пов'язаний з ним тип знання.

Ключові слова: *світова освітня система, сучасна освітня програма, становлення особистості, етапи (рівні) навчання, галузі (сфери) навчання.*

У тій перспективі мислення про освіту, яка зараз вирисовується у вимірі цілого світу, розмірковування слід було б почати з питання про мету шкільного навчання

Що є важливим як результат навчання? Чи, наприклад, те, щоб молодий європеєць, після отримання атестату зрілості, добре відрізняв Уругвай від Парагваю, знав назви їхніх столиць та ресурси – чи може значно важливішим є те, щоб він умів мирно відстоювати свої права і мирити розлютованих товаришів, не розкидав у лісі бляшанок з-під пива, не нищив автобусних зупинок і не вживав наркотиків? (Уругваєць, у свою чергу, не конче мусить відрізнити Польщу від України, поки не їде до Європи.)

То, може, географія в школі взагалі не потрібна? [Адже] про основні географічні відомості та проблеми земної кулі ми дізнаємося з газетних репортажів, із телебачення – навіть з реклами. Якщо хтось потребує більше, то в будь-яку хвилину може заглянути до енциклопедії, або до Інтернету.

Зате, як жити в теперішньому світу, повному напружень і загроз, не вчать ані теперішня школа, ані замучена буденністю сім'я, ані відірвана від конкретики Церква.

Чи школа може бути школою життя? Не питаймо, чи може – просто ствердимо: школа мусить бути сьогодні школою життя.

Через це, актуальним є [такі] питання: Які є теоретичні основи шкільної програми, яка могла б бути якоюсь мірою школою життя для людей різних культур? Які проблеми треба поставити вихователям у кожній школі на нашій планеті?

Я маю намір сформулювати певні міркування, які можуть відповісти на ці питання. Ці міркування створюють образ такої освіти, яка має шанс стати освітою універсальною, тобто стати такою, що її можна застосувати в будь-якій країні сучасного глобалізованого світу.

1. Теоретична візія розвитку людини та сфер життя як основа універсальної освітньої програми

Традиційна освіта є продуктом модернізації програми, яка була складена колись давно, і потім доповнювалася новими досягненнями науки в окремих дисциплінах. Натомість, мало хто ставить перед собою запитання: чи теперішня конструкція світової освітньої системи є теоретично обґрунтована з точки зору пізнавальних потреб людини у сучасному світі, а також чи має вона перспективи для розвитку?

Теоретичний вихідний пункт для раціонального обґрунтування конструкції сучасної освітньої програми, потрібної в нашій епосі, можна представити, виділяючи два складники картини людського життя:

- 1) етапи розвитку пізнання дитини та
- 2) сфери (галузі) людської активності, до яких повинна готувати школа.

Після виділення цих складників можна спробувати укласти програму, яка, відповідно до даного етапу розвитку, готує індивіда до активності, яка чекає його в майбутньому.

1.1. Етапи розвитку

Етапи пізнавального розвитку, з точки зору соціальної психології, пов'язані з перевагою котроїсь із наступних перспектив, які по чергово з'являються в житті молодого людини:

- 1) родинно-сусідської,
- 2) етноцентрична (зазвичай традиційно-релігійна),
- 3) інтелектуально-раціоналістична (шкільна, або самостійна),
- 4) загально-життєва, що універсалізує здобутий досвід.

До такої класифікації, придатної для освітніх цілей, можна дійти на підставі праць із психології розвитку (таких як роботи Жана Піаже, а також частково, на підставі робіт Лоренса Кольберга¹).

Як здається, молодий людський індивід проходить, зокрема, через послідовні фази розвитку, у кожній з яких по черзі переважають наступні чотири освітньо-розвивальні процеси, ініційовані природним людським середовищем (а також школою):

1. Вплив найближчого сімейного та сусідського оточення, яке передає основні традиційні цінності (діти в сім'ї, у дошкільних закладах або під час гри з сусідськими дітьми).
2. Вплив етнічного та релігійного середовища. Розширення кола природної спільноти цінностей – з родинно-сусідського на ширші середовища, які зазвичай охоплюють етнічну спільноту, а також релігійну, зазвичай традиційно пов'язану з етнічною спільнотою (участь разом із родиною в етнічних і релігійних інституціях, а також етнічні та релігійні елементи у шкільному навчанні.)
3. Набування самостійної обізнаності з дійсністю та пов'язане із цим прагнення самостійно приймати важливі рішення на основі здобутого знання. У зв'язку з цим часте бажання вийти за межі кола традиційних цінностей, бунтувати проти накинених традиційним середовищем норм і прагнення мати власні, самостійно обґрунтовані, вирішення, які заслуговують назви раціоналістичних, тому що вони

¹ Лоренс Кольберг (1927-1987) – американський психолог, автор теорії морального розвитку особистості. (пер.)

спираються на той запас знання, що його молодий розум зумів інтер-налізувати, вважає власним здобутком і розвиває на цьому терені са-мостійну мисленеву активність.

4. Під впливом життєвого досвіду настає вторинна гармонізація власної системи цінностей із традиційним середовищем чи з новою групою, яка має власну систему цінностей; або ж така гармонізація відсутня і формується вміння жити в ізоляції чи у спротиві. Поволі також виробляється власний стиль стосунків з іншими людьми. Витворюються стійкіші позиції, що універсалізують способи поведження.

Ця загальна картина дозволяє планувати освіту як підтримку деяких зазначених процесів.

1.2. Сфери активності

Філософське вирізнення сфер активності має ґенезу в баченні базової для антропології схеми опису довільної людської популяції.

Кожна популяція:

1. Перебуває у певному оточенні (природному й людському), закони якого мусить поважати аби вижити.
2. Бере участь у господарському житті (виробництво, послуги, обмін), тобто в індивідуальних і колективних техніках виживання, можливо також піклується про експансію чи покращення стандарту щоденного життя.
3. Має суспільну структуру (залежності, владу, способі співдіяння). Структура визначає певний суспільний порядок, важливий для колективного виживання, але також реалізує певні суспільно визнані цінності.
4. Успадковує, примножує та продовжує духовну культуру та знання – не технологічне, а й те, що збагачує індивідуальне переживання світу.

Згідно з наведеним вище аналізом, сфери активності можна, таким чином, поділити на наступні царини:

- 1) співіснування з оточенням;
- 2) господарське життя;
- 3) участь у суспільній структурі;
- 4) співучасть у культурі.

На основі цих двох поділів, можна побудувати певну схему, яка добре відображає виховні проблеми загальносвітової освіти.

2. Схема виховних проблем універсальної освітньої програми, що спирається на вищеподане бачення життя

Тепер триває пошук такої схеми.

Розмірковуючи про освіту XXI століття, ЮНЕСКО підкреслює значущість універсалістських філософських понять, необхідних, передусім, для світового миру та єдності. Міжетнічне чи міжкультурне примирення вимагає спільної мови загальних понять, які виводилися б із найосновніших наукових тверджень і були б прийнятними у кожній культурі. Тут з'являється серйозний виклик для професійних філософів і психологів. (Щоб у цьому переконатися, достатньо поглянути на останні випуски¹ [журналу] «*Philosophy, Newsletter of the UNESCO Division of Philosophy*».)

Деякі філософські поняття безумовно повинні бути темою навчання. Можна, однак, сказати значно більше: базові ідеї сучасної освіти, такі як: людське середовище, благо людства, творчість, пізнання, універсальні цінності – це філософські ідеї. У мисленні про освіту XXI століття скрізь підкреслюється необхідність звертати увагу на певні універсальні цінності, як передусім, екологія (і все те, що уможливорює її реалізацію), а також – творче ставлення до світу (яке є умовою успішного самовиховання, необхідного з огляду на технічний поступ).

Якщо послідовно розмірковувати про вищезазначену тему, то легко дійти висновку, що існує потреба замислитися над загальною схемою освітньої програми, що була б відкритою на різноманітність людських середовищ, в яких вона реалізовуватиметься та водночас – брала б до уваги творення глобальної цивілізації майбутнього. Вона повинна полегшити своїм adeptам як функціонування в їхньому дотеперішньому середовищі, так також творчий розвиток і творче перетворення ними [цього] середовища на основі універсальних загальнолюдських цінностей. Тому її вихідним пунктом повинно бути утвердження дотеперішньої культури власного середовища учня та одночасне прийняття неминучих змін, які вже відбуваються – принаймні деяких.

Певна схема такої програми, що відповідає наведеним вище умовам, виникла кілька років тому, великою мірою незалежно від усієї сучасної світової педагогічної дискусії, у процесі польсько-бурятської співпраці, яка проводилася з огляду на потребу реформи системи освіти в Бурятській автономній республіці, що входить до складу Російської Федерації. Ця, скажімо так – «Бурятська програма» (частково реалізована) пред-

1 За 1987-88 роки. (А.Г.)

ставляється також як зручний вихідний пункт для подальших розважань цього типу.¹

Кожна програма освіти поділяє вплив на молодь на певні етапи та на сфери (галузі) навчання. Отож у «Бурятській програмі» етапи навчання відповідають виділеним вище етапам розвитку [людини], а галузі навчання – сферам активності.

2.1. Етапи навчання

«Бурятська програма» виділяє чотири етапи (рівні) навчання, які відповідають названим вище чотирьом етапам (фазам) розвитку, таким чином, що на кожному етапі (рівні) навчання особлива увага приділяється вірному перебігу відповідного йому розвивального процесу.

Етапи навчання відповідають, таким чином, перспективам розвитку учня: від найвужчої (родинно-племінної) перспективи до універсалістської, яка є синтезом того, що вносить традиція, а також здобутого знання та розвитку відчуття загальнолюдських цінностей.

Відтак, етапи (рівні) [навчання] можна назвати так:

- 1) родинно-племінний,
- 2) традиційно національно-релігійний,
- 3) індивідуально-раціоналістично-науковий,
- 4) універсалістськи-синтезний.

Наведена характеристика етапів навчання вже пропонує певний добір матеріалу, з яким повинен ознайомитися учень. Наприклад, у царині польської літератури можна вказати, що: рівню 1 (родинно-племінному) відповідає, наприклад, читання *В пустелі та джунглях*²; рівневі 2 (традиційно національно-релігійному) відповідає читання *Трилогії* і *Кво vadis*³; рівневі 3 – лектура книжок А. Камю, а рівневі 4 – лектура автобіографії М. Ганді чи книжок А. де Сент-Екзюпері.

Сам розподіл [навчального] матеріалу на ці етапи показує учневі важливу істину про існуючі кола культури, а також про розширення [відкритої перед ним] перспективи – від перспективи сім'ї до перспективи людства.

¹ Досі вона публікувалася лише російською мовою та є витвором двох осіб: Зої Морохоевої (Бурятія) та Станіслава Запасніка (Польща). Я представляю її з деякими власними доповненнями, якими збагачую сферу виховної проблематики, що береться під увагу. (А.Г.)

² «В пустелі та джунглях» – роман польського письменника Генрика Сенкевича, єдиний його твір, написаний для дітей і підлітків. (ред.)

³ «Трилогія» і «Quo vadis» – хрестоматійні історичні романи Генрика Сенкевича, які входять до обов'язкової програми з літератури у польських школах. (ред.)

2.2. Галузі / сфери навчання

Другим виміром програми освіти є галузі/сфери навчання.

Щоб озброїти учня здатністю діяти у зазначених вище сферах активності, навчання мусить враховувати усі ці сфери. Виділеним таким чином галузям навчання можна надати такі скорочені назви: Екологія, Бізнес, Суспільна ініціатива, Культура.

Сенс цих назв ясний:

Екологія – це знання про співіснування із середовищем (у т.ч. людським).

Бізнес – це прикладні техніки господарського життя.

Суспільна ініціатива – це активність у сфері суспільної структури, яка є головним тереном творчої реалізації цінностей.

Культура – це участь у культурі регіону, в культурі світу та в науці.

Всю схему програми навчання можна подати як одну таблицю, що виникає через перетин обговорених вище двох поділів: на етапи та на сфери. З графічних міркувань (щоб можна було легше врахувати наступні виниклі параметри опису) цю таблицю я ділю на чотири окремі таблиці, які стосуються чотирьох названих галузей освіти.

В окремих частинах таблиці подано зазначені у вступі виховні проблеми, які, як здається, повинні бути предметом виховання у школі.

У таблицях було виділено додатковий параметр провідних ідей, який здається добре характеризує виховний зміст, що передається [учням] на даному етапі.

Представляючи проблеми творчої реалізації цінностей в суспільному житті, можна їх упорядкувати за певними параметрами: керівні принципи активності, спосіб бачення свого місця в суспільстві, форми (механізми) діяння, яким зазвичай підлягає або які реалізує індивід на даному етапі, пов'язані з ними норми та позиції. Серед позицій спеціальної уваги заслуговує переживання власної гідності.

Під час розважання тем, пов'язаних із культурою, насувається потреба врахувати [такі] параметри: тип культури, основна ідея культури даного типу, характеристика багатства сфери культурного виробництва даного типу та пов'язаний з ним тип знання.

Це в якомусь сенсі відповідь на потребу, яку (відповідь) пропонують філософи. Актуальність філософських понять у цій схемі проглядається в кожному місці. Учень пізнає універсалістські (*uniwersalistyczne*) поняття й те, як і де їх застосовувати. Вочевидь, учитель, якщо більше усвідомлює універсалістський зміст філософських змістів, то самостійно розширює цю програму. Це називається “пайдейєю” – навчальна філософія у шкільній практиці. Ця програма була представлена на Світовому Конгресі Філософії у Бостоні в серпні 1998 р. Темою була власне «Пайдея – навчальна філософія».

Таблиця

		Екологія (співіснування з оточенням)				
Етапи навчання		Провідні ідеї етапу	Виховання середовищем			
I. Родинно-племінний	Людина – частина природи	Людина – частина природи	Техніки натурального співіснування з природою; екологічний спосіб життя			
II. Національно-релігійний	Людина – співучасник природи в релігіях світу і творець своєї долі	Людина – співучасник природи в релігіях світу і творець своєї долі	Виховання до побудови гармонійного суспільства; Ієрархія регіональних спільнот			
III. Раціоналістично-науковий	Людина як господар природи в західній культурі	Людина як господар природи в західній культурі	Експлуатація та соціотехніка; етика максимального використання добрих можливостей			
IV. Універсалістський	Гармонія між людьми та між людиною і природою	Гармонія між людьми та між людиною і природою	Сучасний пошук способів реалізації гармонії між людьми та між людиною та природою			
Бізнес (технології та організація виживання)						
Етапи навчання		Провідні ідеї етапу				
I. Родинно-племінний	Зв'язок із найближчими; екологічне господарство	Сімейні та сусідські спільноти, спільнота регіону				
II. Національно-релігійний	Поділ праці та обмін її продуктами під наглядом держави. Патріотизм	Праця й обмін у традиційних цивілізаціях. Патології ви-зиску та насильства				
III. Раціоналістично-на-уковий	Масове задоволення потреб. Масове виробництво та сучас-ний ринок	Закони капіталістичної економіки. Ринок, його патології та добродійства				
IV. Універсалістський	Роботизація механічної праці, поділ відповідальності у творчій праці	Постіндустріальна економіка та інформативна організа-ція суспільства				
Суспільна ініціатива (творча реалізація цінностей в суспільному житті)						
Етапи на-вчання	Вид провідного принципу актив-ності	Моє місце в суспіль-стві	Форми діяльності (індивідуальної та колективної)	Гідність як осно-вна цінність	Позиції	Норми
I. Родин-но-пле-мінний	Звичай, тиск групи	Я – частинка своєї природної групи	Тиск природної групи, сімейні інституції, групове пристосування	Моя гідність як члена природної групи (родинної)	Солідарність (але й егоїзм) – біологічна, на-ціональна	Непотизм
II. Націона-льно-релі-гійний	Примус, санкції	Я належу Богові та суспільству (релігій-ний партикуляризм)	Організаційний тиск, суспільні ін-ституції, патріотичні організації	Гідність класова, професійна, на-ціональна	Організаційні солідарнос-ті (й егоїзми)	Деспотизм організації ний, теократичний, державний

Продовження таблиці

III. Раціоналістично-науковий	Автономний вибір	Сам встановлюю своє місце в суспільстві; патологія: служу головною собі, інших трактую інструментально	Свобода, рівність старту, нерівність кінцевого досягнення, конкуренція (боротьба), волонтерство	Особисті досягнення як підстава переживання власної гідності	Самореалізація та її головна дилема: служіння цінностям (або людям) чи самореалізація без служіння	Відносність норм; Демократія, громадянське суспільство, але і патології лібералізму
IV. Універсалістський	Пошук гармонії зі спільнотою у щораз ширшому розумінні	Вибираю місце, яке враховує на рівних всіх і все	Медіація та ненасильницькі дії; опір інституційному насильству	Абсолютна гідність кожного людського індивіда	Повага до кожної людини. Час те жертвування власною сатися сфакцією задля блага інших	Світова спільнота і майбутній світ без кордонів. Універсальна етика
Культура (участь у культурі регіону та в культурі світу)						
Етапи навчання	Типи культур	Основні ідеї	Багатство культур	Різновид знання		
I. Родинно-племінний	Міфологічна	Світ, народжений у затишку сім'ї	Фольклор, міфи, епіка	Народне знання та здоровий глузд		
II. Національно-релігійний	Релігійна	Сенс світу й життя, визначений трансценденцією	Основні релігії світу, їх історія та специфічне бачення сенсу життя і світу. Видатні особистості. Історія нації	Релігійне знання про дефектність людської кондиції та моральний виклик		
III. Раціоналістично-науковий	Наукова, раціоналістична	Наукова структура знання. Методи емпіричних і теоретичних досліджень	Раціоналістичне мистецтво (література), аналітичне і наукове	Наукова картина людства. Історична антропологія. Нарис психології, Історія регіону та світу		
IV. Універсалістський	Універсалістська, синтезуюча різні традиції	Рівновага між європейським дискурсом і східним спогляданням	Універсалістські синтети (східні і західні), світоглядна та контекмпляційна література різних культур	Синтез науки і традиційної мудрості націй		

Первый украинский перевод текста Анджея Гжегорчика «Антропологические основания глобального образования».

Анджей Гжегорчик ставит вопрос: является ли нынешняя конструкция мировой образовательной системы теоретически обоснованной с точки зрения познавательных потребностей человека в современном мире, а также имеет ли она перспективы для развития? Теоретический исходный пункт для рационального обоснования конструкции современной образовательной программы, необходимой в нашей эпохе, можно представить, выделяя две составляющие картины человеческой жизни: 1) этапы развития познания ребенка и 2) сферы (отрасли) человеческой активности, к которым должна готовить школа.

Анджей Гжегорчик предлагает свое видение последовательности становления личности ученика. Основываясь на достижениях социально-эволюционной психологии, он предлагает соотносить онтогенез и филогенез в образовании. Молодой человеческий индивид проходит, в частности, через последовательные фазы развития, в каждой из которых по очереди преобладают следующие четыре образовательно-развивающие процессы, инициированные естественной человеческой средой (а также школой). Этапы обучения соответствуют, таким образом, перспективам развития ученика от узкой (семейно-племенной) перспективы в универсалистскую, которая является синтезом того, что вносит традиция, а также полученного знания и развития чувства общечеловеческих ценностей. Следовательно, этапы (уровни) обучения можно, по его мнению, назвать так: 1) семейно-племенной, 2) традиционно-национально-религиозный, 3) индивидуально-рационалистически-научный, 4) универсалистски-синтезированный.

Вторым измерением программы являются отрасли / сферы обучения. Представляя проблемы творческой реализации ценностей в общественной жизни, их можно упорядочить по определенным параметрам: руководящие принципы активности, способ видения своего места в обществе, формы (механизмы) действия, которым обычно подчиняется или реализует индивид на данном этапе, связанные с ними нормы и позиции. Среди позиций специального внимания заслуживает чувство собственного достоинства. При формировании образовательной системы следует привлекать к содержанию образования такие темы, связанные с культурой, следующие параметры: тип культуры, основная идея культуры данного типа, характеристика богатства сферы культурного производства данного типа и связанный с ним тип знания.

Ключевые слова: *мировая образовательная система, современная образовательная программа, становления личности, этапы (уровни) обучения, отрасли (сферы) обучения.*

Andrzej Grzegorzczuk. Anthropological Foundations of Global Education

The first Ukrainian translation of the text by Andrzej Grzegorzczuk "Anthropological Foundations of Global Education".

Andrzej Grzegorzczak asks the question: is the current construction of the world educational system theoretically justified in terms of human cognitive needs in the modern world, and does it have prospects for development? The theoretical starting point for the rational substantiation of the construction of a modern educational program needed in our era can be represented by distinguishing two components of the picture of human life: 1) stages of development of knowledge of the child and 2) branches (spheres) of human activity to which the school should prepare.

Andrzej Grzegorzczak offers his own vision of the sequence of formation of the student's personality. Based on the achievements of socio-evolutionary psychology, he proposes to correlate ontogenesis and phylogeny in education. The young human individual goes, in particular, through successive phases of development, in each of which in turn is dominated by the following four educational and developmental processes initiated by the natural human environment (as well as school). The stages of learning correspond, thus, to the prospects of student development: from the narrowest (family-tribal) perspective to the universalist, which is a synthesis of what tradition brings, as well as acquired knowledge and development of a sense of universal values. Thus, the stages (levels) of education can, in his opinion, be called as follows: 1) family-tribal, 2) traditionally national-religious, 3) individual-rationalist-scientific, 4) universalist-synthetic.

The second dimension of the education program is the field / field of study. Presenting the problems of creative realization of values in public life, they can be arranged according to certain parameters: guidelines for activity, way of seeing one's place in society, forms (mechanisms) of action to which the individual is usually subject or implements at this stage, related norms and positions. Among the positions of special attention deserves the experience of self-worth. In the formation of the educational system should include in the content of education the following topics related to culture, the following parameters: type of culture, the main idea of culture of this type, characteristics of the richness of cultural production of this type and related type of knowledge.

Key words: *world educational system, modern educational program, formation of personality, stages (levels) of education, branches (spheres) of education.*

Анджей Гжегорчик (1922-2014), видатний польський логік і філософ, продовжувач знаменитої Львівсько-варшавської логіко-філософської школи, член міжнародного Інституту філософії в Парижі, Міжнародного інституту філософії в Німеччині та Польській академії наук, «doktor honoris causa» Університету Блеза Паскаля в Клермонт-Ферран (Франція), викладав в Голландії та Італії. Він є автором 20 книжок та близько двохсот інших наукових публікацій, у тому числі перекладених і виданих українською мовою, великий друг України.

Andrzej Gzegorzcyk (1922-2014) is an outstanding Polish logic and philosopher; the successor to the famous Lviv-Warsaw School of Logic and Philosophy, a member of the International Institute of Philosophy in Paris, the International Institute of Philosophy in Germany and the Polish Academy of Sciences, «doktor honoris causa» at the Bleza Pascal University in Claremont-Ferrand (France), taught in Holland and Italy. He is the author of 20 books and about two hundred other scientific publications, including translated and published in Ukrainian, a great friend of Ukraine.